

doklad, tedaj tudi nič šolske doklade; od takih bi se lahko tirjala šolnina, če imajo otroke v šolah. Tudi bi se davkoplačevalcem olajšalo breme, ko bi se spet orgljavska služba postavno zvezala z učiteljsko.

Slednjič bi se dalo shajati z manjšim številom šolskih oblastnih in šolskih nadzornikov, in tudi po tej poti bi se dali stroški znižati. Jaz in moji somišljeniki smo trdno prepričani, da se zamore našim željam ustreči, ne da bi se oškodovali učitelji, in da bi se otroci tudi potem toliko naučili, kakor zdaj. Ja, mi upamo, če bo deželni zbor po tej strani varčno ravnal z denarjem, da mu bo po drugi strani potem mogoče, učiteljske plače postaviti na 600, 700 in 800 fl., kakor so že storili konservativni poslanci v zgornji Avstriji.

(Konec prihodnjič.)

Pojudene novine.

Krščeni neobrezani narodi v našem cesarstvu pa tudi razne politične stranke v svojih nesrečnih prepirih med seboj zelo prezirajo gibanje in napredovanje judovskih priseljencev.

V kratkih 25 letih je skoraj vso liberalno nemško, madjarsko in italijansko časništvo prišlo v judovske roke. Judi izdajajo omenjene liste in se bogatijo z njimi. Judi jih uredujejo in zvečinoma tudi pišejo; torej ves pouk, vse poročevanje o političnih, gospodarskih, socialnih, znanstvenih in verskih rečeh dohaja kristijanom iz judovskih peres. Kaj čuda, ako iz takih časnikov veje nasprotje do vsega, kar je krščansko?

Na Štajerskem je največji nemško-liberalni list: Tagespošta v Gradci. In ta je v judovski oblasti. Jud Rappaport je pokupil skoraj vse delnice zadrugine, ki izdaje list. Katoliški Slovenci se torej ne moremo čuditi, ako v tem listu na vsaki strani zadenemo ob judovsko obnašanje. Za ščitom novinarskega ropota pa delajo Judje na vse kriplice utrditi se zopet v deželi, katera je 40.000 fl. plačala vladarjem, da so Judom vstop na Štajersko prepovedali. V liberalni dobi morala je ta prepoved veljavo popolnem izgubiti.

V Gradci imamo že toliko judovskih rodov, da je l. 1883/4 na deželske višje realke v Gradci bilo 21 judovskih dijakov. Deželni odbor je pa v ljubeznjivej skrbljivosti tem 21 izraelskim gospodom mahoma nastavil plačnega veroučitelja za Mojsejevo veroizpovedanje v osebi graškega rabinerja dr. Samuela Mühsama. Judov najdemo že mej sodniki in profesorji, na želez. skladališči v Melji baje uradujejo Judje, v graško eskomptno banko prodirajo Judje, judovskih trgovcev, graščakov, fabrikantov, mešetarjev, protižarjev, kramarjev, žganjeprodayalcev se množi posebno na spod-

njem Štajerskem. V Halozah in Vržeji prišlo je že do rabuke in tepežev. Jud Hirschler potegnil je na-se skoraj vso trženje z lesom s Pohorja, v Libojah gospodari Jnd Sonnenberg.

Vendar to je le majhen začetek proti uspehom judovskim, zlasti v Trstu in Dunaji. Ti dve mesti ste že močno pojudeni. S pomočjo novinarstva in denarjev prav za prav že gospodarijo. V Trstu izdajajo in pišejo liste: „Independente“, „Cittadino“, „Alabarda“, „Piccolo“, „Triester Zeitung“, „Triester Tagblatt“ sami Judje. Vse denarstvene zavode, korporacije, društva, podjetja vodijo Judje: Marburgo, Luzatto, Salem, Castiglione, Brettaner, Segre, Besso, Goldschmidt, Lardi, Torti, Terni, Levi, Jacchia itd. Pomorsko društvo „Lloid“, ki šteje 83 ladij in dobiva na leto 2 milijona podpore iz državne blagajnice, je popolnem v oblasti Judov, jednako tudi velika zavarovalnica: „Assicurazioni generali“.

Na Dunaji pa so si Judje ustvarili nekaj novi Jeruzalem okolo borze, kder oblastno zapoveduje Jud Rothschild in njegovi milijoni. Najlepši del mesta, najkrasnejše palače ob „Ringu“ so Judovske. Ni ga večjega podjetja, zlasti denarstvenega ne, kder ne bi Jud uplival. Vsak si išče nakloniti prijaznost in podporo judovskih časnikov. In zato mora plačati. Podjetnik gališke povprečne železnice je listu: „Neue freie Presse“ moral izplačati 40.000 fl. drugim menje, „Deutsche Zeitung“ je dobila samo 8000 fl. Pri vseh volitvah morajo tam z Judi računati in z njihovimi listi. Ti imajo posebno društvo: „Concordia“ imenovano. Nedavno je obhajalo 25letnico svojega obstanka. Čestitalo je vse, kar je na Dunaji v liberalnem svetu imenitnega in odličnega. Judovsko vodstvo drznilo se je celo naše ministre k veselici povabiti. Ker pa ti niso hoteli priti, zamerila jim je to „Neue freie Presse“ kaj močno in se drznila javno mrdec pokazati. Tako mogočnega se čuti Jud v Avstriji, ker je v 25 letih dobil v svojo oblast časnike in denar!

Če je nemsko-liberalna svoboda komu koristila, tako gotovo otrokom Izraelovim. Predraga „Tagespošta“ v Gradci to lahko potrdi.

Gospodarske stvari.

Navod k umetni riboreji.

Ker se bliža čas začetka prve in najvažnejše dobe umetne reje postrv, zdi se nam umestno, da opozorimo vse one, kateri nameravajo prirediti riborejo, na sledeče priprave.

Kdor ima blizu svojega stanovanja čisto, tudi po zimi odprto studenčno vodo, od + 4 do 7° R. zamore poskusiti z umetno rejo postrv, lipanov, sulcev i. dr. rib enake vrste. Pri

dotični vodi se pa mora prirediti primerni tok, kateri ima padec od 3 po 4 palcev na 20 čevljev.

Za orodje se potrebuje: 1. Nekoliko lončenih valilnih koritcev, ki so en čevljev široki, 4 palce visoki, krog in krog luknjasti, kakor rešeto. Luknjice naj bodo tolike, da gre skozi nje pletiča igla srednje velikosti. Taka koritca se tudi iz kositarja izdelujejo.

2. Kleščice, s katerimi se izjemljejo bolna jajčka.

3. Lesen hramiček, toliko dolg, da se vanj postavijo, koliko da se komu poljubi, valilni koritci ali posamezno, ali po dva in dva. Tak hramiček mora imeti odprtino za dotok in odtok vode s tanko mrežico iz medenega drata, in pokrov za zapor. Prikladno je tudi, da se vloži v tak hramiček rešetka (rost) iz leptovja, katero plavajoča vzdržujeta dva neprodušna cilindra; na taki rešetki ostanejo korita vedno v eni in tisti višini vode. Kdor si hoče omisliti dobre valilne aparate, naj jih naroči pri trgovci gosp. Karolu Karingerji v Ljubljani, kateri tudi natančno vsacega podučijo, kako se rabijo aparati.

Oplodenje jajčkov. Ribja jajčka se umetno oplodé na ta način: Malo pred drstenjem, pri postrvah tedaj od meseca oktobra do januarija naj riborejec shrani ribe v dobrem hramičku ali pa v malem ribniku, iz katerega se lahko vsak čas vjamejo. Včasih se poskusi, če postrvi, ako se jih nekoliko pritisne na trebuhu, ne spuščajo iker ali mleka. Ako se to zgodi, napolni se skledica 1½ palca visoko z vodo, v kateri je postrv živela, vzame se ena ikrnica iz hramička ali ribnika, ter se na lahkoma po trebuhu proti repu gladi in stiska, da spusti ikre, in koj potem, najdalje v eni minuti se osmuče isto tako mlečnjak, na kar se vse s prsti prav lahko premeša in se nekoliko minut potem na miru pusti. Ako je več oseb pri tem delu, se lahko mlečnjaki in ikrnice ob enem osmučejo, če se ima mnogo rib, naj bode pripravljenih več z vodo napolnjenih skledic. En mlečnjak služi za več ikrnic, ter se čez nekoliko dni zopet lahko rabi. Koristno je, da se pred oplodenjem ikrnice in mlečnjaki ločeni v vodah hranijo.

Če so ribe nad 4 funte težke, olajša se osmučenje, ako se z jermenom 1" širokosti iz mehkega usnja napravi zanjka, s katero se opase riba pod prsno plavuto, ribja glava drži naj se kviško.

Če se mora močno pritiskati, da pridejo ikre ali mleko na dan, če se prikaže kri ali pa če se držijo jajčka še v kepah, je znamenje, da še niso zreli, v tem slučaju naj se dene riba zopet v hramiček nazaj; če se pa prikaže gnojna tekočina s praznimi jajčnimi kožicami in ovenelimi jajčki, so ikre nerabljive.

(Konec prihodnjič.)

Avstrijskih pomologov društvo obhaja dne 15. 16. in 17. novembra ob 9. uri zjutra v centralnej štaciji za ukoristenje sadja v Libenavi blizu Gradca svoje letošnje potovalno zborovanje. Vspored: 1. društvene zadeve, namreč, poročilo, denarstvo in dopolnjenje odbora; 2. ukoristenje sadja: razkazivanje centralne štacije, njenih 4 sušilnic, 3 kotlov, preše, mlinar, distilovalnega stroja, razstava sadja za trg; 3. trženje s sadjem. Društvenike nujno pozivlja, nove ude uljudno k pristopu vabi

Grof Henrik Attems, načelnik.

Hmelj velja 60—72 fl. 50 kilo. Iz Savinjske doline nam piše hmeljar, da je on zvečinoma ves hmelj prodal, ker se boji „poloma“ ali „kraha“ v hmeljskeji trgovini in potem bi sedanja ugodna cena gotovo padla. Ne pritrđimo pa tudi ne oporekamo.

Sejmi 3. novembra Maribor, Lesično, Pišce, Selnica ob Dravi, 4. novembra sv. Barbara v Haložah, 6. novembra Gradec, sv. Janž pod Arvežem, Lemberg, sv. Lenart v Slov. goricah, Radgona, Brežice, 7. novembra Gradec, 8. novembra Ponikva, 9. nov. Klek nad Radgono, 10. nov. sv. Martin pod Wurmbergom.

Dopisi.

Iz Maribora. (Učni jezik v ljudski šoli, — kateheti, — nasveti.) V katerem jeziku se naj otroci v ljudski šoli podučujejo? To vprašanje je sedaj povsod v Avstriji na dnevnem redu. Zato je treba, da so stariši in posebej krajni šolski odbori, katerim pripada pravica v tej reči govoriti in odločevati, v tem dobro podučeni. Če pomislimo, kakošni namen ima ljudska šola, tako ne bomo se dolgo obotavljali. Šola je nadaljevanje poduka in izgoje, ki ga otroci v domači hiši od svojih starišev prejmejo, mora tedaj biti poduk v ljudski šoli v maternem jeziku, sicer je nenraven in brez pravega vspeha, brez koristi za otroke. Krajni šolski sveti in stariši bodo tedaj tirjali, da se njihovi otroci podučujejo v maternem, tedaj slovenskem jeziku, tako je potrebno, pametno in postavno. Nemški jezik naj se uči kot predmet s slovenskim učnim jezikom, da se ga bodo otroci za potrebo naučili. V slovenskih šolah je tedaj treba dobro razložiti gledé nemščine, da ona ne more biti nikoli učni jezik, nego naj bo vselej kot predmet (Lehrgegenstand.) Pravico v tej zadevi imajo določevati stariši, krajni in okrajni šolski svet, in konečno deželni šolski svet vsled § 6. šolske postave dne 14. maja 1869 z ozirom na temeljne državne postave. Vsled § 51. postave dne 20. avgusta 1870 je smoter in namen jezikovnega poduka: da pravilno umejo v maternem jeziku, kar se jim priobčuje, da so sposobni, se lahko in pra-